

Sivistysvaliokunnalle
Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Opiskelijalapsiperheiden tilanne (HE 139/2017 ja HE 163/2017)

Muutokset lapsiperheiden etuuksiin 2017 ja 2018

- Opintorahan leikkaus, lainatakauksen korotus ja asumistuen tarveharkinnan muutos opiskelijoilla 1.8.2017
- Opintorahan huoltajakorotus (75 €/kk) 1.1.2018
- Lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen korottaminen 1.1.2018
- Kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien jäädytys (mm. lapsilisät, kotihoidon tuki ja päivärahat) vuosina 2015–2018
- Vähimmäismääräisten sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen ja Kelan kuntoutuslain mukaisten kuntoutusrahojen korottaminen 1.1.2018 alkaen
- Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen 1.1.2018

Opintotuki ja asumistuki

Korkea-asteella opiskelevien opintoraha laski samalle tasolle kuin toisen asteen opintoraha. Enimmäismäärä on 1.8.2017 yhteensä 250,28 euroa kuukaudessa. Opiskelijoiden siirryttyä yleisen asumistuen piiriin, opintoraha otetaan tulona huomioon asumistuessa. Tämä on tiukentanut asumistuen tarveharkintaa myös niiden lasta huoltavien opiskelijaperheiden osalta, jotka ovat olleet yleisen asumistuen piirissä jo ennen 1.8.2017. Sekä opintorahaa että asumistukea saavien lasta huoltavien opiskelijoiden taloudellisessa tilanteessa on havaittavissa seuraava muutos:

Opintorahaa ja asumistukea saavat				
Kaksi huoltajaa	Opintorahan ja asumistuen/ asumislisän saajat	Keskimääräinen opintoraha + asumisen tuki, €/kk	Keskimääräinen opintoraha €/kk	Keskimääräinen asumisen tuki €/kk/aikuinen
Syksy 2016	3 938	529	289,19	239,94
Syksy 2017	3 793	484	249,94	233,72
Muutos- %	-4	-9	-13,57	-2,59
Opintorahaa ja asumistukea saavat				
Yksinhuoltaja	Opintorahan ja asumistuen/ asumislisän saajat	Keskimääräinen opintoraha + asumisen tuki, €/kk	Keskimääräinen opintoraha €/kk	Keskimääräinen asumisen tuki €/kk/aikuinen

Syksy 2016	2 878	789	280,24	509,17
Syksy 2017	3 134	744	249,52	494,89
Muutos- %	9	-6	-10,96	-2,80

Yllä olevassa taulukossa on mukana vain sekä opintorahaa että asumistukea saavat opiskelijat. Opintotuen piirissä on vuosittain vajaa 20 000 opintorahaa saavaa opiskelijaa, joilla on alaikäisiä lapsia. Arviolta 13 000 alaikäisen lapsen opintorahaa saavaa vanhempaa ei siis saa asumistukea tulojen vuoksi, todennäköisesti työssäkäyvän puolison tulojen vuoksi. Opintorahaa saavat lapsiperheet ovat siten samassa asemassa asumistuessa kuin muut asumistuen piirissä olevat lapsiperheet. Tähän ryhmään kuuluvien korkea-asteella opiskelevien alaikäisten lasten vanhempien opintorahoja on leikattu saman verran kuin muiltakin. Syyskuussa 2017 korkea-asteen opintoraha oli edellisen vuoden syyskuun opintorahaan verrattuna keskimäärin 21 prosenttia alhaisempi (muutos noin 305 eurosta 240 euroon) eli 65 euroa kuukaudessa (max 87,48 €/kk).

Taulukossa esitetty muutos on suuntaa antava. Johtopäätöksiä voidaan tehdä vasta kun koko lukuvuoden tiedot sekä lainatilastot ovat käytössä.

Opintorahan huoltajakorotus

Hallitus on esittänyt, että opintotuessa otetaan käyttöön 75 euron suuruinen huoltajakorotus 1.1.2018 lähtien. Opintorahan määrä nousisi 1.1.2018 lasta huoltavalla opiskelijalla 250,28 eurosta 325,28 euroon kuukaudessa. Oikeus huoltajakorotukseen olisi opintorahaa saavalla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalla. Huoltajakorotus olisi huoltajakohtainen, jolloin sen voisivat saada molemmat lasta huoltavat vanhemmat tai muut huoltajat (HE 139/2017 vp).

Lapsilisät

Hallitus on esittänyt, että lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen tasoa nostettaisiin 4,75 eurolla lasta kohden 1.1.2018 alkaen. Näin yksinhuoltajakorotuksen taso nousisi 48,55 eurosta 53,30 euroon lasta kohden kalenterikuukaudessa (HE 163/2017 vp).

Kelan maksamien etuuksien indeksien jäädytykset (kotihoidon tuki ja päivärahat mm.) vuosina 2015–2018 ja lapsilisien indeksisidonnaisuuden lakkauttaminen

Hallitusohjelman mukaisesti perusturvaetuuksia ei ole tarkistettu indeksin perusteella, mikä on merkinnyt reaalityulojen ja ostovoiman laskua. Lailla 1661/2015 lapsilisien indeksisidonnaisuus lakkautettiin 1.1.2016 lukien.

Vähimmäismäärien sairauspäivärahojen ja kuntoutusrahojen korottaminen 1.1.2018 alkaen

Hallitus on esittänyt 1.1.2018 alkaen sairausvakuutuslain mukaisiin vähimmäispäivärahoihin korotusta, jotta niiden nettomäärä olisi suurempi kuin toimeentulotuen perusosa. Vähimmäismääräinen sairauspäiväraha nousisi 0,19 euroa/päivä (vajaa 23 e/kk) eli 616 euroon kuukaudessa. Myös vanhempainpäivärahan, erityishoitorahan ja kuntoutusrahan vähimmäismäärä nousisivat vastaavasti.

Varhaiskasvatuksen maksut

Kunnan järjestämästä päiväkotij- ja perhepäivähoidosta perittävät varhaiskasvatuksen asiakasmaksut muuttuivat 1.3.2017. Asiaksmaksu määräytyy perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella. Pienituloisten kahden ja kolmen hengen perheiden asiakasmaksut pienenevät.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta ehdotetaan lisäksi muutettavaksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia siten, että pieni - ja keskituloisilta perittäviä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettaisiin. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja ehdotetaan alennettavaksi siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu olisi 50 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta. Todennäköisesti yhä suurempi joukko opiskelijaperheistä siirtyy maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin. Heitä on todennäköisesti siellä nykyin jo suuri osa. Opiskelijaperheiden varhaiskasvatusmaksuista ei ole erikseen laadittu tilastoja.

Toimeentulotuki

Indeksin alennus ja jäädytys ei ole koskenut perustoimeentulotukea, vaan sen määrää on kompensoitu vastaavin tasokorotuksin. Hallitus on esittänyt (HE 123/2017), että myös vuonna 2018 toimeentulotuen perusosan määrää korotettaisiin siten, että sen taso nousee pysyvän lainsäädännön määräämän tasokorotuksen mukaisesti.

Perustoimeentulotuen piirissä oli opiskelijalapsiperheitä lokakuussa 2017 (1 583) noin 29 prosenttia vähemmän kuin huhtikuussa 2017 (2 235).

On todennäköistä, että nimenomaan lainatakauksen määrän nousu 400 eurosta 650 euroon kuukaudessa 1.8.2017 lukien on vähentänyt opiskelijalapsiperheiden toimeentulotuen tarvetta. Opiskelijan ensisijainen taloudellinen tuki toimeentulotukeen nähden on opintotuki sisältäen myös opintolainan. Opintolainan valtiontakaus otetaan siten pääsääntöisesti huomioon opiskelijan käytettävissä olevana tulona toimeentulotukea määrättäessä.